

УДК 656.2

**ПРОБЛЕМИ ЕКСПОРТУ ЗЕРНОВИХ ВАНТАЖІВ З УКРАЇНИ В
УМОВАХ ВІЙНИ**

**PROBLEMS OF GRAIN GOODS EXPORT FROM UKRAINE IN WAR
CONDITIONS**

канд. техн. наук. О.М. Костенніков, канд. техн. наук. М.Ю. Куценко

¹Український державний університет залізничного транспорту (м. Харків)

PhD (Tech.) O. Kostiennikov, PhD (Tech.) M. Kutsenko

Ukrainian State University of Railway Transport (Kharkiv)

За даними Єврокомісії, за нормальних умов 75% українського виробництва зерна йде на експорт, що становить близько 20% національних щорічних експортних надходжень. До війни через українські чорноморські порти постачали 90% експорту зернових і олійних культур. Великі об'єми української сільгосппродукції постачали в Європу, Китай та країн Африки [1].

Наразі залізниця стала опорою експорту продукції з України. Зокрема, це другий ключовий напрям роботи Укрзалізниці після евакуації людей. Тому там активно розробляються нові маршрути руху вантажних потягів. Зокрема, працює 12 терміналів для перевалки зерна. Згідно з останніми даними на початку березня 2022 року загальне середньодобове навантаження 7,5 тис. т зернових вантажів. Однак станом на квітень місяць поточного року середньодобовий обсяг навантаження виріс до майже 45 тис. т. [2]

Як підраховали в УЗ, термінали розташовані на західних кордонах України, дозволяють перевантажувати щомісячно 1 млн т зерна. Проте проблемою в цьому напрямку залишається відсутність зерновозів для перевантаження зерна в європейській залізниці.

Єврокомісія оцінила основні вузькі місця сполучення. Зокрема зараз з українського боку кордону з Польщею та Румунією стоять і чекають тисячі вагонів із зерном. Повідомляють, що середній час в дорозі вагонів із західного регіону до перетину кордону Ізов-Грубешів займає аж 5 діб. В самій же Укрзалізниці наводять значно довші терміни очікування. Середній час їхнього очікування на кордоні складає 16 днів, а у деяких випадках - і місяць [2]. Одна з головних проблем - різниця у ширині колій між українською та європейською залізницею. Тому для перевезення через кордон потрібно або змінювати на вагонах візки з колесами, або перевантажувати з українських вагонів у європейські. За даними Єврокомісії (ЄК), нинішні можливості для цього є набагато менші за

потребу.

У середньостроковій та довгостроковій перспективах ЄК працюватиме над збільшенням інфраструктурного потенціалу нових експортних коридорів та над встановленням нових інфраструктурних зав'язків у рамках відбудови України. «Наступний раунд заявок на фінансування від фонду Connecting Europe Facility (CEF) дозволить підтримати проекти, які поліпшують транспортне сполучення з Україною, у тому числі для залізничних сполучень та залізничних терміналів», – повідомляють в Єврокомісії. Механізм «З'єднання Європи» (CEF) – це фонд, створений ЄС для інвестицій у поліпшення енергетичної, транспортної та цифрової інфраструктури.

Єврокомісія 12 травня 2022 року ухвалила підписання Меморандуму про порозуміння високого рівня між Європейським Союзом та Україною щодо орієнтовних карт транс'європейської транспортної мережі в Україні. Мова йде про включення України у програму по розбудові Транс'європейської транспортної мережі (TEN-T). В підписаній з Єврокомісією Угоді високого рівня логістичні коридори України (залізниця, автодороги, водні шляхи) включили в карти TEN-T [1].

TEN-T – інфраструктурний проект, метою якого є удосконалення автомагістралей, залізниць, внутрішніх водних шляхів, а також комплексне координування всієї системи. В рамках проекту планується з'єднати Європу з заходу на схід і з півночі на південь мережею автодоріг, залізниць, аеропортів та водних шляхів .

Єврокомісія закликала владу країн-членів застосовувати максимальну гнучкість та забезпечити кваліфікований персонал для прискорення процедур в пунктах перетину кордону.

Таким чином, на сьогодні, першочерговим необхідно виділити для експорту сільськогосподарської продукції з України пріоритетні проміжки у графіках залізничних перевезень. Щоб заохотити операторів перевезень у ЄС відправляти транспортні засоби до України необхідно розглянути варіанти додаткових фінансових гарантій. Також необхідно терміново виділити або ж виробити пересувні перевантажувачі зерна. Ще один варіант - транспортувати зерно в контейнерах, адже їх можна швидко перевантажити кранами з українських залізничних платформ на європейські.

[1] Єврокомісія розробила план дій побудови торгових маршрутів між Україною та ЄС. Європа очікує на перевалку 20 млн т українського зерна URL: <https://hubs.ua/ecopolomy> (дата звернення: 15.05.2022).

[2] Експортувати, не можна залишити, або Біль сучасного експорту української агропродукції URL: <https://kurkul.com/> (дата звернення: 21.05.2022).

[3] Trans-European Transport Network (TEN-T) URL: <https://transport.ec.europa.eu/> (дата звернення: 25.05.2022).